

## Bevezetés

*Miért merem mondani, hogy ez a krónikai feljegyzés hiteles, amikor Édesanyám – a krónika írója – akkor 10 éves és az eseményeket 50 évvel később írta le?*

*Édesanyám – Loysch Alíz Ágnes Lili, de a Lili nevet használta, - a rimaszombati Egyesült Protestáns Főgimnázium igazgatójának leánya. - Loysch Ödön 1924-ig igazgató, amikor azt a csehszlovák állam átvette. Az új államtól semmi támogatást nem kaptak. A tanári fizetéseket és az iskola fenntartását a tandíjakból és adományokból már tovább nem tudták fenntartani, ezért kényszerültek a gimnáziumot átadni.*

*Édesanyám 10 éves, amikor a csehek bejönnek. De még Rimaszombatban lakik 10 évig. A családban rendszeresen beszélgetnek a múlt eseményeiről, hisz az események szereplői jórészt a gimnázium tanulói, akiket legtöbbször név szerint is ismernek.*

*Miután Édesanyám 1929-ben felkerül Budapestre, a kapcsolat még sem szakad meg Rimaszombattal, noha a szülők a nyugdíjba vonulás után visszaköltöznek Késmárkra. 1943-ban családunk Rimaszombatba költözik, akkor a régi kapcsolatok újra fellelevenednek, és a családi beszélgetésekben a régi események átismétlődnek.*

*A krónika írásakor – az 1970-es években - még élnek a kortársak és ezért még lehetőség volt arra, hogy a bizonytalan emlékekre ismerősknél rákérdezzem. Hivatalos helyen akkor még nem volt ajánlatos kérdezősködni.*

*A Családi Krónika kézzel írott, mert a „krónikaírás” hagyománya a kézzel írást használta. Ez annak olvasását néha nehezzé teszi, de a szöveg összefüggéséből következően azt hibátlanul lehet követni. A baj csak a neveknél lehet, ott betűelírás sajnos hibázhat, mert a nehezen olvasható betűket nem lehet az összefüggésből kiolvasni.*

*Tehát a neveknél hiba lehet. A dőlt betűs részeket én fűzöm hozzá, hogy az utókor jobban értse az összefüggéseket. Missura Tibor.*

## A csehek bejövetele Rimaszombatba

1918 december 26.-án kezdték a Szabadkai méntelep elszállítását. Addig nem vette senki komolyan a kósza híreket és nem hitte el, hogy valami készül. Amikor már kezdett bizonyossá válni, hogy itt valami változás lesz, Krémer József rimaszombati mozdonyvezető a Svájcban vásárolt két mozdony közül az egyiket (amit a tiszolci fogaskerekű részére vásárolt a magyar állam) és kb. 90 vasúti kocsit kimentett Tiszolc környékéről és átvitte Budapestre.

Ödön (íjf. Loysch Ödön, édesanyám bátyja) akkor nemzetőr volt, a város békéjére és vagyon biztonságára őrködött a nemzetőrségben.

IV.-ik elemista voltam, amikor 1919. jan. 12.-én, a születésnapomon jöttek be a csehek Rimaszombatba. Emlékszem arra, hogy nekünk, gyerekeknek nem volt szabad az ablakhoz menni, a spaletták be voltak csukva, csak a résen kukucskáltam ki. Az egész város kihalt volt, a lehúzott függönyű házak szín tiszta magyar lakói, néma tüntetéssel mutatták ki megvetésüket az idegen

betolakodók ellen. Délután 3 óra körül volt – emlékszem az egyenletes lábdobogásukra, ahogy jöttek. Egyeseken olasz légionista ruha, mert az olaszok között csehek is harcoltak ellenünk.

Daxner tiszolci ügyvéd volt az első „náčelnikünk” (*polgármester?*) - azonban 3 hónap múlva lemondott – állítólag azt mondta volna, hogy nem hitte, hogy a csehek ilyen gazemberek, a tótok ilyen szemtelenek és a magyarok ilyen pipogyaak legyenek.

A határ *először közel, a város szélén* az 5-ös Őrháznál volt, amely felett a dombról a Vasút utcán járkáló embereket is lehetett látni. Editék (*Loysch Edit, Édesanyám nővére*) nevetve mondták, ha ródlizni akarnának menni az Akasztóhegyre, akkor útlevelet kellene váltanunk.

1918-19 tele nehéz és nyomasztó volt. Vonat nem járt, sokszor nem volt villany. Losoncról indult csak egy-egy vegyes vonat, (*személy és tehervonat egyben*) amely előtt állítólag a határig két bakter világított bukdácsolva a mozdony előtt. A csehek még Miskolcot és Vácot, a románok Debrecen és Szolnokot, a szerbek Pécsét és Fehérvárt követelték.

Mi azonban a gyermekvilágunkban, mindebből nem sokat vettünk észre. Inkább azt lehet mondani, hogy az otthonunkban a biztonságból és védettségéből, mindez, mint egy érdekes és izgalmas színjátéknak tűnt fel, amely bennünket, a létünket nem érintette. Az az érzésünk volt, hogy „az én házam, az én váram!”, oda idegen erő nem törhet be, - viszont izgalmas és érdekes volt minden, ami kint történt.

Az ugyan kellemetlen volt, és nagyon nem szerettem, hogy egy párszor nem volt villany és gyertyafénynél ültünk, ami mellett még csak olvasni sem lehetett. A sötét szoba barátságtalan volt, Mamáék a konyhában Tóth Vilma néniékkel sárga viaszgyertyákat öntöttek, ebben Tóth Sanyi volt a főmester. A viaszgyertya mézes szaga átjárta a gyerekszobát is. Kellemetlen volt még az is, hogy tejet nem lehetett kapni és a gyerekszobában a kályha „Plattchenjában”, ahol Mamuka máskor a tejet forralta reggelenként, mostanában rántott levest főzött Mama. Ezt nagyon nem szerettem és undorral ettem. Néha égett rántás darabok is voltak benne. Iskolába mindig szilvalekváros kenyeret vittem. Fehér cukor helyett, sárga, kissé ragadós kristálycukrot lehetett kapni, de azt nyersen is szerettem enni, érdekes íze volt. A sötétszoba „Lyuk”-ban (*családi rejtékhely*) volt Mamáéknak liszt és zsír eldugva, és hol Ödön, hol Árpai (*Kuszmán Árpád nálunk lakó kosztos diák Tátralomnicról, Ödön bátyám jó barátja, másodfokú unokatestvér*) segítségével, titokzatosan egy gyertya világításánál tologatták el a lyukat eltakaró, elálcázó nagy szekrényt. Nekem, kis fityfiritynek és kotyogó Katának, nem volt szabad odamenni ilyenkor, és nem volt szabad semmiről tudni.

Március elején a városban az a hír járta, hogy a csehek besorozzák a fiatal fiúkat cseh legionistáknak a magyarok ellen. Erre a hírré a város fiatalsága, diákok, iparos gyerekek átszöktek a határon. p mint főgimn. igazgató – nem tudott semmi eredményt elérni, az egész osztály (Talán Tóth Zoli kivételével) átszökött a határon és Miskolcra ment – ahol azonban abban a nyomasztó és szűkös világban, senki sem nézte Őket jó szemmel. Az a rendház, ahová beszállásolták Őket, sanda szemmel tekintett rájuk, hogy ifjú kommunisták – mert miért másért jöttek volna át? És a vizsga nélküli érettségi bizonyítványból sem lett semmi. De azért vonat tetején utazva bejárták Pestet és élvezték a szokatlan körülményeket. Pár hét múlva, amikor Apuka kiüzente, ha nem akarják elveszíteni az érettségi lehetőséget.... visszaszöktek.

A megyeháza igazgatásának egy részét Putnokra, magyar területre helyezték, Zsoldos Béla alispán helyettes vezetésével márc. 15-től máj. 22-ig. Lengyel Iván bácsi is Putnokra került mint árvaszéki elnökhelyettes.

Március 21-én tört ki Pesten a forradalom.

Erre a hírre márc. 25-én Jelinek Harri és még egy páran Rimaszombatból átszöktek a határon és Jánosiból, az ottani csekélyszámú, talán 17-18 magyar határőrrel egy merész vállalkozásba kezdtek. Szereztek egy pár puskát és két oldalról támadásba kezdtek a demarkációs vonalon át – a csehektől vissza akarták a várost foglalni. Rábely Eta úgy mondta (most, mikor ezeknek a dolgoknak utána jártam) hogy a magyar határőrség parancsnoka, egy százados, kétségbe volt esve, mert nem volt muníciójuk. Feleden és Pálfalván kidoboltatta, hogy ahol van valami fegyver vagy lőszer- vigyék!

Rimaszombat Jánosi felé eső részén a Hindrichs gyárban állomásoztak cseh katonák, oda érkeztek meg két paraszt szekéren a magyar katonák, ott elfoglaltak két gépfegyvert és még hozzátartozó cseh katonákat is foglyul ejtve vitték Jánosiba. A dohánygyárban 40 munkás, fiatal és öreg, rögtön szereztek fegyvert és segítették a magyarokat. Ez Gyümölcsoltó Boldogasszony napján történt. Állítólag a város két főpotentatja, Hanez – a későbbi načelnik és Zatureczky szlovák ügyvéd gyalog szaladt a Rima mentén Tiszolc felé. Szégyenükre a cseheknek, lázas sietséggel kapkodva menekültek.

Sajnos, mire a Piac térre értek a magyarok, elfogyott a lőszerük és vissza kellett menni Jánosiba. A lövöldözés nagyon erős volt. Az egyik Blumenthál gyereket a zsidó templom előtt ölte meg egy golyó délután 3 óra körül.

Miután ezen a bizonyos márc. 25-én szép napfényes idő volt, megengedte Mama, hogy Jurecska Lilivel kimenjünk sétálni a Losonczi utca napos oldalán, tehát a mi oldalunkra, a házunk és a paróchia között. Nagyban beszélgettünk Lilivel, amikor puskaropogás és gépfegyver kattogás hallatszott. Mi azonban Lilivel, nyugodtan sétáltunk tovább. Nekünk a legfőbb autoritás Mama volt, tőle pedig meg volt az engedély, hogy sétálhassunk. A lövöldözés azonban nem szűnt meg és Mama kijött a balkónra, leszólt nekünk, hogy azonnal jöjjünk haza. – Abban a pillanatban felkiáltott a velünk szemben lakó, a szepességi származású Melczer bácsi (a házán lévő cégtáblán ez volt „Melczer Viktor kocsigyártó kárpitos”) – „Gnädige Frau gehen sie gleich zurück, eine Kugel ist soeben neben Sie in die Mauer gegangen!”. Jurecska Lili gyorsan hazaszaladt, és én is hazaszaladtam fel az emeletre. Az egész család mindnyájan a gyerekszobában gyülekeztünk össze, mert ennek az ablaka nem délkeletre nyílt, mint az utcai szobák ablakai, ahonnan a lövöldözés jött. Rövid idővel később egyszerre nagy csörrenést hallottunk az ebédlőből. Az erkélyajtó két ablakán jött be a golyó és csapódott be a szemben lévő falba: Röviddel ezelőtt még ennek az irányában ült Mamuka. A falban lévő lukat sohasem csináltattuk be, az ott maradt a belövésnek emlékéül, és ezt később borzalommal mutogattam a barátnőimnek.

Ezután azonban Apukáék úgy találták, hogy ennek a fele sem tréfa, a sok földszintes ház közül kiemelkedő emeletes lakás nem biztonságos, és ezért lementünk a földszintre Terray Jolán nénihez aludni. Emlékszem, hogyan cipeltük le az ágyneműket. Apukáék otthon a gyerekszobában aludtak, de mi Edittel Jolán néni sötét szobájában aludtunk, amelynek magasan volt csak egy kis rácsos ablaka, mint a mi fürdőszobánknak és a szomszéd udvarra nyílt. – Éjszaka Joli néninél voltunk, nappal pedig Edittel Apuka Irodájában. Az iroda a zárt udvarban lévő épület, minden belövéstől biztos volt. Oda vittem le a játékokat, könyveket és oda jött át J. Lili játszani.

Március 27-én délelőtt 9 órára volt kitűzve a Blumenthal gyerek temetése. Az egész város ott volt. – Délelőtt 11 órára felhívtak 21 embert a városházára: Baráth Károly lelkész, Braun E. ezetgyáros, Fényes Sándor bankigazgató, Grosinger Miksa kereskedő, Hlosch János vízvezetékszerelő, Lukács Géza alispán, Máriássy László földbirtokos, ifj Molnár J, Miskolczy László cukrász, Berecz Béla tisztviselő, Rabely Miklós könyvkereskedő, dr Wallentinyi Dezső tanár, Szabó Elemér földbirtokos, Telek A. Sándor asztalos, Trinasovsky kereskedő, dr Witt Sándor ügyvéd. – Bejelentették nekik, hogy az előző napok eseményei miatt, túsznak tartják őket vissza. Már haza sem akarták őket engedni, de az akkori (korábbi magyar) polgármester Kovács Laci bácsi, Apukáék jó barátja, felajánlotta, hogy ő marad addig kezesnek, engedjék a túszoikat haza, a családjukat értesíteni, élelmet és tiszta fehérneműt hozni. A katolikus körben gyülekeztek és délután 3 óra körül vitték őket saját költségükön fogadott hintókon Osgyánig, majd innen vonattal Losoncra. Ott maradtak 2-3 napig, egy rimaszombati származású pékné látta el őket kenyérrel és péksüteménnyel és onnan Illavára vitték őket, ott voltak a fegyházban május közepéig.

Aznap márc. 27-én délután az öreg Molnár dobos egy szuronyos cseh katona kíséretében járt körben a városban dobolni. Folytak a könnyei és sírva dobolta és olvasta fel hangosan: „Közhírré tétetik először.... délután 5 órától az üzleteket zárva kell tartani és senkinek az utcán tartózkodni nem szabad... ha bármi kis rendzavarás történik a városban a túszo az életükkel fizetnek.

Nem is történt semmi!

A városban az a hír járta, hogy a fiatalabb fiúkat a VII. ik gimnazistákat akarják a csehek legionáriusoknak a magyarok ellen besorozni. Most már a fiatalabb, a VII. osztályosok is átszöktek a határon a VIII. osztály után.

Jurecska Lilivel játszottam az irodában, amikor egy délután kihívtak az irodai előszobába. Elöttem állott Árpi tejes fiúnak öltözve, karján tejeskannával. Havasi Dezső segítségével a kerten át Dúsának szöktek át a határon és jött tőlem elbúcsúzni. Azáltal, hogy nem jött be az irodába, hanem Mamáék kihívtak, gondolom, hogy Jurecska Lilinek sem szabad ezt megmondani és egész nap nagyon komoly voltam ilyen nagy titok birtokában.

Április elején voltak Pesten a választások, de Rimaszombatban senki sem tudott biztosat. A városháza előtt, „a közvélemény padján”, az akácfa alatt, a Geduly patika előtti padon stb. vitatták meg a világ folyását, a kósza híreket, amelyet egyes haza szökött egyetemi hallgatók, mint pl. Wallentinyi Dodó (mostani néven Győry Dezső író) hozott.

Közben jöttek a friss újrúhás cseh csapatok, vonultak a Mátra felé, már nem a közeli 5-ös Őrháznál volt a határ. Salgótarján, Ózd, Diósgyőr volt a közvetlen cél a vadonatúj ütegek és jól felszerelt csapatok csak vonultak, vonultak napokon át, dél felé. A csehek már olyan biztonságban érezték magukat, hogy a túszoikat is hazaengedték Illaváról.

Egyszerre azonban megfordult a kocka. A hivatalokban a cseh uraknak lógott az orruk és kiszivárogtak a hírek, hogy a magyarok felszabadították Salgótarjánt, a bányászok és a magyar vörös hadsereg szétverték a bekerítő gyűrűt és már Füleknel folyt a harc. Nem hatalmas hadsereg és páncélvonatok csinálták ezt, mint ahogy a hátráló csehek mentegetőztek, hanem hazaszeretetből fűtött pár ezer ember halált megvető bátorsága. – Május vége volt, - a csehek hátráltak – ahogy az akkori szemtanúk mondják, valósággal kergették őket.

Május 30-án Feledről egy cseh ezred vonult a városba. A város délelőtt elég kihalt volt, a déli harangszóba már furcsa dörgés vegyült. A piacra jött falusiak gyorsan elkotyavetyélték a batyuik tartalmát. A polgári hivatalok pedig már egy héttel előbb pakoltak és minden éjszaka vittek ki valamit, kiürítették a levéltárat is. Éjszaka hallani lehetett mindig a dübörgést, amikor nemcsak a vonattal, hanem felénk a Losonci úton végig is mentek a szekerek, kocsik északra, Tiszolc felé.

Egyszerre a közeli ágyúszó elhallgatott, csak a távolabbi, szaporább ágyúdörgés morajlott még. Ez visszavonulás! A csehek ütegei elhallgattak, jönnek a magyarok!!! A mi Losonci utcánkön keresztül vágattak észak felé a cseh ütegek, 36 ágyú és 6 tarack. – Zárt alakzatban elmeneteltek a cseh ezredek, már estétől hallani az ütemes lábdobogásukat.

Este felé a városkertig, minden járda tele volt báméskodó városiakkal.

Május 31-én hajnali 4 óra körül bejött egy magyar járőr. Láta, hogy üres a város. 6 óra körül jöttek be a katonák. Reggel, mint egy felszabadult kiáltás száguldott végig a városon: ITT VANNAK A MAGYAROK!!! ITT VANNAK A MAGYAROK!!! Mindenki kiszaladt a Piacra (*a kat. templom előtti városközpont*), mindenki izgult, kérdezt, magyarázott. A házakra rögtön felkerültek a magyar nemzetiszínű zászlók, utána a sarkon felcsendült a Rákóczi induló Freici Lajos cigánybandájával az élen jött egy szakasz, azután lovon Gaál Iván, Ödön barátjának a bátyja, a 39-es dandár parancsnoka, azután két század vörös sapkaszalagos katona, egy biciklisszázad, emlékszem a kerék küllőjükon nemzeti szín és vörös papíros volt fonva. Mindenki sirt, nevetett, ujjongott, csókolózott, beszélt... Mi gyerekek virágot meg cigarettát osztottunk szét, „itt vannak a magyarok!!” .... itt vannak a magyarok”. A pékek kenyeret osztogattak a katonáknak, a hentes húsféléket, a háziasszonyok sütöttek! Az egész város apraja-nagyja ott tolongott a Piac téren, simogatták dédelgették a katonákat. Bevonult a tüzérség is, 4 tábori ágyú és 2 tarack (Ebből állott a tüzérség a csehek 36 ágyúja és 6 tarackjával szemben). Egy század rövidesen tovább indult észak felé, vagyis a mi Losonci utcánkön végig, a Szabadkai hídnál elkanyarodva a Rima völgyén felfelé. Amint valamikor az autóversenyénél habcsókakat dobáltunk az erkélyről az autókba, most úgy szórtuk a virágot a katonáknak.... Gyönyörű, részegítő, boldog érzés, mintha a természet is velünk ujjongott volna, a nap szebben nem ragyoghatott, az ég kékebb nem lehetett, ...”itt vannak a magyarok!!!”

Boldog napok voltak! Jöttek a jó hírek: felszabadult Léva, Érsekújvár, Kassa, Rozsnyó. Emlékszem mit mondtak Kassára, hogy ott olyan minden elképzelést felülmúló ünnepléssel fogadták a felszabadítókat, hogy még a későbbi vörös vezetőség is úgy határozott, hogy senkinek, egyetlen gazdagnak, vagy úrnak, nem lesz bántódása. Nem tudom, hogy úgy volt-e, vagy csak Rimaszombatban beszéltek.

A Lévai vagy Rábely könyvnyomdáját lefoglalták és ott „Gömöri vörös újság” címen lap indult. A szomszédban az ügyvédi irodát rendezték be szerkesztőségnek. A „Gömör” újság régi szerkesztői Gál István és Mészáros László voltak, az új újságszerkesztői is. Három féle pénz volt akkor 1./ a bélyegzett kék pénz, vagyis az osztrák-magyar bankók, megfelelő értékű kis bélyegekkel 2./ az új fehér pénz, melynek az egyik oldala üres volt és 3./ a lebélyegzett kék pénz, amire feláron lehetett hamis bélyeget venni. – A házakról lassan levétették a nemzeti színű zászlókat. A város szélén állítólag „tenyérjóslassal” igazoltatták az embereket. Akinek kérges, kidolgozott volt a tenyere, azt átengedték az Örök, akinek nem azt bekísérték. A Piac téren népgyűlés volt, ezen Edit és Baltazár Böske is részt vettek, de csak arra emlékeznek, hogy a népgyűlés elején a legutolsó sorban álltak, és mire a népgyűlés befejeződött, az első sorba furakodtak.

Rotbart volt a városparancsnok, aki az állomáson egy páncélvonatban aludt.

Június közepén Apukát. megválasztották munkástanácstagnak. Állítólag Böhm, volt irodagépügynök, most hadügyminiszter, akkor utazott a városon keresztül autóval és magával vitt térképet Rozsnyóra és felajánlotta, hogy ne Nyustyánál legyen a határ, ahogy tervezve volt, hanem Bánrévénél. Tehát Rimaszombat, Simonyi, Serke stb. mind a csehekhez essen. Ezt azonban nem tudom biztosan, teljesen bizonytalan forrásból hallottam.

Amikor Kari bácsi (*Édesapám Budapesten lakó testvére*) megtudta itt Pesten, hogy mi van Apukával, azonnal vonatra ült és leutazott Rimaszombatba figyelmeztetni. Váratlanul érkezett. Apuka időközben feljött Pestre, hogy *politikailag* körülnézzon. Az aranyóráját, ami dupla fedeles volt és Mama nagymamájától kapta esküvői ajándéknak, a villamoson ellopták. Apuka körülnézett Pesten és visszautazott, és még találkozott Rimaszombatban Kari bácsival.

Régi emlékem, hogy csodás szép idő volt, a nap ragyogott az égen, az udvarban, kertben minden zöldellt és virágzott, az egész család Kari bácsival a verandán reggelizett, amikor egyszerre csak közvetlen közelünkben a Városkútnál gépfegyver kattogása zavarta meg a csendet. Azonnal abba maradt a reggeli és Apukáék futottak ki megtudni mi történt?... Csak egy gépfegyvert próbáltak ki. Apukával és Kari bácsival elsétáltam a Városkert elé az országútra és iszonyú büszke és boldog voltam, közvetlen közelbe láttam megtölteni és elsűtni a gépfegyvert. Mondták, hogy pukkanásnál nyissam ki a számat...

Közben a front 50 km-re északra, Tiszolc felett megállott: Gömörország és Tiszolc között állott az üteg, a dandár Tiszolcon, a parancsnokság Nyustyán. Ezt a helyzetet kihasználták a csehek. Be akarták keríteni az egész dandárt. Egy éjjel egy mozdonyvezető erdei utakon a tiszolci piac felett meredő sziklacsúcsra vezetett egy szakasz csehet, két gépfegyverrel. Ezek napkeltekor kezdték lőni a templom teret. Az ágyút is csak ügyel-bajjal, sok veszteséggel bírták átvágni magukat a géppuska tűzön. Rimaszombatban állandóan hallatszott az ágyúdörgés, Marton Pista bácsi, Inta néni és több ismerős jött hozzánk estefelé, és sötétedéskor felmentünk a padlásra és részben az ablakból, részben a létráról a tető ablakából figyeltük az ágyúk tüzeit Szinye felől. A villámlásokat lehetett látni, a dörgéseket hallani. A cseheknek nehéz ágyúik voltak és többet kellett számolni a villámlás és a dörrenés között, a magyaroknak könnyű ágyúik voltak. – Mennyivel többet lőttek a csehek az ő nehéz ágyúikkal, mint a mi magyarjaink a kevés ágyúval...

A mieinket leszorították Cserencsénig. A városnak megváltozott a képe. A Losonczi utcán két oldalt a járdán voltak lemálházva a katonák. A házakban mindenütt volt készenlétben víz, élelem, kancsókból tej. Arra vitték a sebesülteket, az utcánkban volt a trén, a „gulyáságyúban” főztek. Mi J. Lilivel egész lázban voltunk. Meséltek egy Szentkapolnay nevű hadnagyról, akinek lábát elvitte a golyó, de nem mozdult a gépfegyvere mellől, amíg elvérzett. Egyéni bátorságok hőskölteményei! A visszavonuló magyarok lövészeknőket ástak, a mi kertünk mögött is volt.

Akkor olvastam az 1948-49-es szabadságharc csodálatos magyar hőseiről! Egy kora hajnalban a pokorági dombokról a védvonal rendezetlenül, visszavonult a városba. A csehek Cseresznyésen túl erősen ágyúztak. Egy század a kertek végén lévő lövészárkokban és a Sodoma oldalán feküdt és a Szabadkai híd felé figyelt. A parancsnokság kitartásul azt a hírt adta tovább, hogy délben Pestről erős páncélvonat erősítés érkezik.

Közben a városban toborzás folyt. „Toborzás a megyeháza nagytermében!” Az első önkéntes század parancsnoka Szigeti Benedek Gyula bácsi, a gimnázium tornatanára volt. Szép szál ember! Jórészt leszerelt katonák, civilek és leginkább diákokból állott a század. A második század parancsnoka Tamás (Kapci Tamás, aki Editet latinra tanította, amikor III. polgáriból a IV. gimn. jött át). A harmadik századé Haynik Géza, szerkesztő. (Később hosszú éveken át a feleségével az udvarban, Apuka irodájában laktak).

Az első században elkiáltotta magát Szigeti Benedek Gyula bácsi: „Aki fél, elmehet!” – de senki sem mozdult. Gyula bácsi haza sem ment, hanem a Piac téren kifogatta Kinczingné jánosi-i földbirtokos lovát a kocsiból, elhozatta otthonról a kardját, a távcsövét és már indult is a temető feletti dombon Pokorágy felé.

A második század, köztük néhány cigány legény, az egyik még a klarinétját is magával vitte, nótázva a Városkút felé ment. Nem volt itt páncélvonat és erősítés, csak Apák és Fiúk (Szigeti Benedek Gy. is 4 vagy 5 gyereke volt), akik el sem búcsúztak a családjuktól, a dobszóra jelentkezni mentek, és délben már offenzívát indítottak. A Szabadkai hídon túlra vonultak, csak egy Őr maradt a hídnál. A városbeli nagy lányok kosarakban húst, befőttet, kenyeret, bort vittek ki és az üteg legénységével uzsonnáztak.

A cseheket aztán viaszozták északra. Ki is szorították volna teljesen. A rimaszombati Szakáll Kálmán vezérkari tiszt volt a magyar vörösök parancsnoka, aki maga mondta a rokonainak Rimaszombatban, hogy a nemzeti színű szalag neki és minden katonájának a zsebében volt, és ha a cseheket kiszorították volna az országból, a katonák feltűzik a nemzeti színű szalagot, és mint nemzeti hadsereg jöttek volna vissza.

Aztán visszarendelték Őket! Rimaszombatot is egy puskalövés nélkül kellett átadniuk. Kubinyi Géza ezer fegyverest kért, hogy Gömörbőrk kiveri a cseheket, de a hadügyminiszter „nem akart katonát látni!”

Július 1.-én jöttek végérvényesen vissza a csehek!

Az utcán elől cseh tisztok jöttek, mellettük jobbról és balról az a két magyar katonatiszt fehér karszalaggal, akiknek vissza kellett adni a várost....

...a nép halotti csendben, dermedten állt...